

Faglærte og ufaglærte er markant underrepræsenteret i debatspalterne

Der er stadig stor forskel på forskellige samfundsgruppers repræsentation i den offentlige debat. Cevea har gennemgået debatsektionen i ni landsdækkende dagblade i udvalgte uger og undersøgt uddannelsesniveau for debatindlæggenes forfattere.

Langt fra alle uddannelsesgrupper er lige godt repræsenteret blandt forfatterne på debatindlæg i aviserne. Det er med stor overvægt akademikere og journalister, der fylder i debatspalterne.

67,9% af debatindlæggene i stikprøven fra 2019 er skrevet af akademikere, der ellers kun udgør 13,1% af den danske befolkning (Danmarks Statistik, HFUDD10)¹. Det betyder, at akademikerne er repræsenteret 5,2 gange hyppigere, end deres befolkningsandel tilsiger. De højtuddannede fylder altså meget på avisernes debatsider, hvilket også var tilfældet i 2017.

Avisernes debatspalter er en helt central del af den offentlige samtale og spiller en vigtig rolle for, hvilke dagsordener der diskuteres i et folkestyre. Hvis den demokratiske samtale skal lykkes, er det vigtigt, at alle samfundsgrupper kommer til orde. Ellers risikerer vi en offentlig debat, der ikke afspejler de problemstillinger, synspunkter og holdninger, der rører sig i befolkningen. Hvis den debat, der udspiller sig i aviser og traditionelle medier er skæv, kan det skade den demokratiske samtale.

KONTAKT

Alexander Grandt Petersen
AGP@cevea.dk
41 40 00 33

FORFATTERE

Asbjørn Sonne Nørgaard,
Jonas Korshøj, Rasmus
Pilegaard Petersen

NOTAT

Tema: Debat, uddannelse
Publiceret d. 4/3/2020

CITAT

*Nærværende rapport må kun
citeres med udtrykkelig
kildehenvisning til Cevea.*

¹ HFUDD10 beskriver højeste uddannelsesniveau blandt 15-69-årige i den danske befolkning. Uddannelsesbilledet er ikke væsentligt anderledes i resten af befolkningen (dvs. de +65-årige), og derfor kan HFUDD10, der har den mest præcise uddannelseskategorisering, anvendes.

GENNEMGANGEN AF DEBATSPALTERNE

Cevea har gennemgået alle debatindlæg i to perioder på syv dage (henholdsvis 8/11-14/11-2018 og 9/5-15/5-2019) i de landsdækkende dagblade Berlingske, Jyllands-Posten, Børsen, Kristeligt Dagblad, Politiken, Information, Weekendavisen, BT og Ekstra Bladet. Der var i alt 1004 debatindlæg, hvoraf 58 havde to eller flere forfattere. De medtagne debatindlæg er fra avisernes papirversion, og debatindlæg på avisernes netmedie er ikke medtaget. De udvalgte aviser og de to perioder er de samme som i Ceveas undersøgelse fra 2017, og derfor kan vi sammenligne udviklingen fra 2017 til 2019.

Debatspalterne har i sin ideelle form en vigtig demokratisk funktion. Avisernes debatredaktører udvælger ganske vist indlæggene, men debatterne kan som udgangspunkt opstå og formes af alle danskere, der skriver indlæg, og indlæggene læses af borgere og aktører med politisk indflydelse. Derfor er det et problem, når visse samfundsgrupper er stærkt overrepræsenteret, mens andre er underrepræsenteret. Med fokus på uddannelse undersøger dette notat, om der er en skævhed i debatten.

REPRÆSENTATION I DEBATSPALTERNE PÅ BAGGRUND AF UDDANNELSESLEVEL

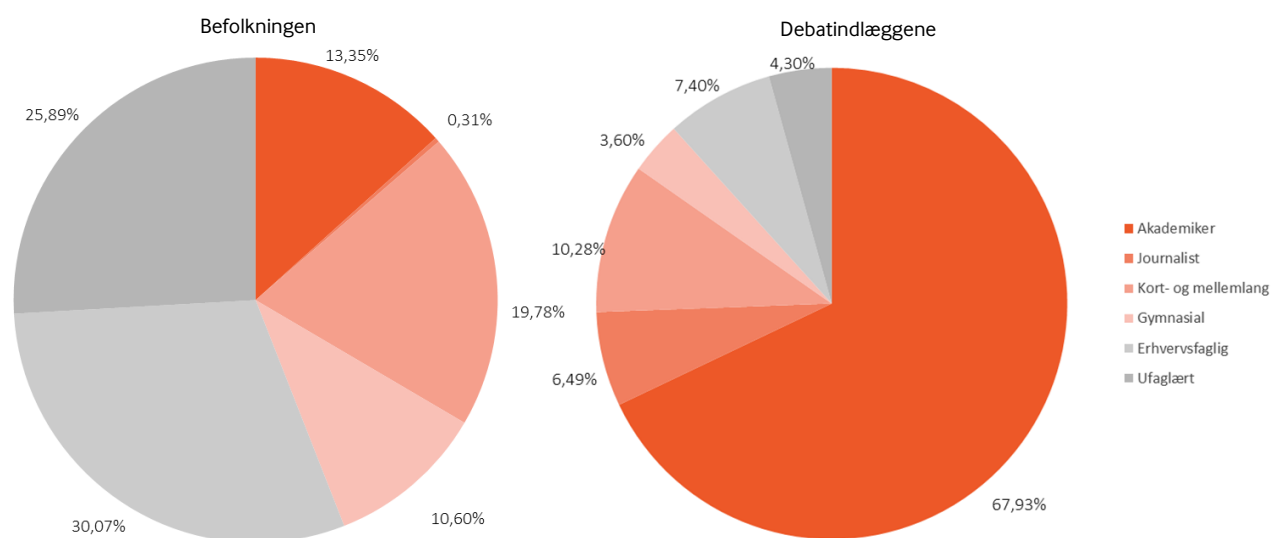
For 38% af debatindlæggene kunne forfatterens uddannelsesniveau oprindeligt ikke fastslås i indlæggenes by-line. Der kan være en systematik i, hvilke forfattere der opgiver deres uddannelsesniveau i et debatindlæg og dermed, hvordan de ukendte værdier fordeler sig på de forskellige uddannelsesgrupper. Derfor har vi for alle debatindlæg, hvor forfatterens uddannelsesniveau er ukendt, ved søgninger på Google, Facebook og LinkedIn undersøgt forfatterens uddannelse nærmere. Ved denne gennemgang faldt andelen med ukendt uddannelse til 11,5%.

Ved gennemgangen af de ni dagblades debatsektioner viser det sig, at 67,9% af debatindlæggene er skrevet af akademikere, og 6,5% er forfattet af journalister. Dem med korte og mellemlange videregående uddannelser har forfattet 10,3% af alle indlæg, og dem med en gymnasial uddannelse som højeste uddannelse har skrevet 3,6% af indlæggene. De erhvervsuddannede har forfattet 7,4% og de ufaglærte 4,3% af debatindlæggene. Hvis man sammenligner dette med de tilsvarende gruppers andel, udgør akademikere 13,1% af den danske befolkning, og journalister udgør 0,3%, mens dem med korte og mellemlange videregående uddannelser udgør 19,4%. Danskere med gymnasiale uddannelser som højeste uddannelsesniveau udgør 10,4% af befolkningen, erhvervsfagligt uddannede udgør 29,5%, og ufaglærte udgør 25,4%². I figur 1 ses sammenligningen

² I HFUDD10 er de resterende 1,9% primært personer med uoplyst uddannelse samt ganske få med korte uddannelsesforløb, som ikke kan kategoriseres under de øvrige grupper.

mellem fordelingen af uddannelsesbaggrund i befolkningen sat op overfor fordelingen i debatspalterne den 8/11-14/11-2018 og 9/5-15/5-2019.

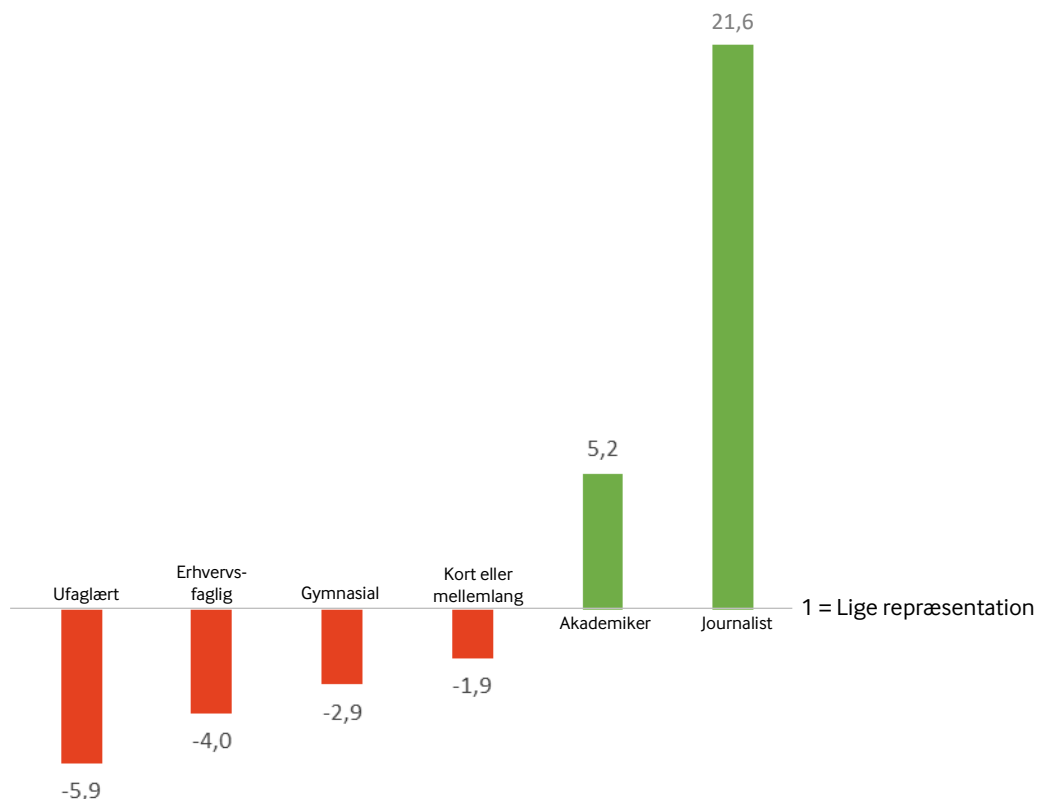
Figur 1: Fordeling af uddannelsesbaggrund i befolkningen og blandt forfatterne til debatindlæggene.

Note: Fordeling i befolkningen er baseret på Danmarks Statistik, HFUDD10. Andelen med ukendt uddannelsesbaggrund er udeladt, således at debatindlæggene med kendt uddannelse og befolkningens fordeling blandt dem med kendt uddannelse begge summerer til 100 pct. .

For at vise, hvor meget uddannelsesgrupperne er over- eller underrepræsenteret, har vi udregnet en faktor for, hvor meget hyppigere eller, hvor meget sjældnere de respektive uddannelsesgrupper optræder i debatspalterne ift., hvad deres befolkningsgruppe tilsiger.³ Som det fremgår i figur 2 nedenfor, optræder journalister i avisernes debatspalter 21,6 gange hyppigere, end gruppens befolkningsandel tilsiger, mens akademikere er overrepræsenteret med en faktor på 5,2.

³ Vi har beregnet: %-andel af debatindlæggene for uddannelsesgruppen divideret med %-andel som samme gruppe udgør af befolkningen. Fx vil en gruppe, der udgør 10% af befolkningen, men har skrevet 40% af indlæggene være overrepræsenteret med en faktor 4. For dem der er underrepræsenterede fås en værdi mellem 0 og 1, fx 0,4 for en 10%-gruppe, der kun har 4% af indlæggene. Når vi tager den inverse værdi (1/x) af dette tal, får vi et mål for, hvor mange gange sjældnere den pågældende gruppe er repræsenteret ift. deres befolkningsandel. Fx $1/0,4 = 2,5$. Dermed får vi et sammenligneligt mål for hhv. overrepræsentation (faktor >1) og underrepræsentation (faktor < -1).

Figur 2: Over- eller underrepræsentation af uddannelsesgrupper, 2019.

Note: Tallene angiver, hvor over- eller underrepræsenterede uddannelsesgrupperne er. Lige repræsentation er ved værdien 1.

Akademikere og især journalister er altså stærkt overrepræsenterede på tværs af avisernes debatspalter. Forfattere med korte eller mellemlange videregående uddannelser optræder 1,9 gange sjældnere end deres befolkningsgruppe tilsiger, danskere med gymnasial uddannelse optræder 2,9 gange sjældnere i debatspalterne, erhvervsfagligt uddannede er underrepræsenteret med en faktor 4 og ufaglærte med en faktor 5,9. Danskere med en kort eller mellemlang videregående uddannelse, gymnasial uddannelse og erhvervsfagligt uddannede samt ufaglærte er altså underrepræsenteret i de ni store danske dagblades debatsektioner. Især de erhvervsfagligt uddannede og ufaglærte er underrepræsenteret.

Sammenligning med 2017

I 2017 gennemførte Cevea en lignende undersøgelse⁴. Her har vi ligeledes udregnet en faktor for, hvor over- eller underrepræsenterede de enkelte uddannelsesgrupper er ift., hvad deres befolkningsgruppe tilsiger. I 2017 optrådte akademikere 5,5 gange hyppigere end deres befolkningsgruppe tilsiger, mens journalister var overrepræsenterede med en faktor 26,3.

⁴ Andelen af forfattere med ukendt uddannelse var 34,9 % i 2017, mens den pga. den yderligere indsats med at fastslå forfatternes uddannelsesniveau kun var 11,5% i 2019. Sammenligningen mellem 2017 og 2019 skal derfor tolkes med nogen forsigtighed.

Den markante overrepræsentation af akademikere og journalister gør sig altså gældende i både 2017 og 2019. Danskere med korte/mellemlange videregående uddannelser eller gymnasiale uddannelser er begge underrepræsenteret i 2017 og 2019, men det er de grupper, der er mindst underrepræsenteret. I 2017 var erhvervsfagligt uddannede underrepræsenteret med en faktor 13,8, mens det i 2019 kun var fire gange så sjældent, at de optrådte i debatspalterne. Ufaglærte optrådte i 2017 3,8 gange så sjældent, som deres befolkningsgruppe tilsagde, hvor de i 2019 optrådte 5,9 gange så sjældent. Det tyder altså på, at erhvervsfagligt uddannede er blevet bedre repræsenteret, mens ufaglærte er blevet dårligere repræsenteret.

OVER- ELLER UNDERREPRÆSENTATION FORDELT PÅ DAGBLADE

Debatsektionerne i nogle aviser er bedre til at reflektere befolkningens uddannelsesmæssige sammensætning end andre. Vi har udregnet faktorer for over- eller underrepræsentation baseret på uddannelsesniveau for hver enkelt avis (jf. fodnote 3).

Ufaglærte er på tværs af aviserne underrepræsenteret med en faktor 5,9. I Ekstra Bladet er ufaglærte underrepræsenteret med en faktor på ca. 1,6, mens de i Kristeligt Dagblad optræder ca. 27,6 gange sjældnere, end deres befolkningsgruppe tilsiger. Ekstra Bladet ser dermed ud til at være den avis, der er bedst til at repræsentere ufaglærte⁵ i deres debatsektion.

Danskere med erhvervsfaglig uddannelse optræder på tværs af de ni dagblade ca. fire sjældnere, end deres befolkningsgruppe tilsiger. I Kristeligt Dagblad er forfattere med erhvervsfaglig uddannelse underrepræsenteret med en faktor 32. Kristeligt Dagblad underrepræsenterer dermed erhvervsuddannede mere end alle andre aviser. I Weekendavisen optræder forfattere med erhvervsfaglig uddannelse f.eks. 2,75 gange sjældnere end deres befolkningsgruppe tilsiger, mens de i Information optræder 5,4 gange sjældnere. Ekstra Bladet er den eneste avis, som overrepræsenterer erhvervsfagligt uddannede med en beskedne faktor 1,15.

Journalister er generelt den uddannelsesgruppe, der bliver overrepræsenteret mest (21,6 gange). I Politiken er journalister overrepræsenteret med en faktor 56,5, mens Information har en faktor 54,5. Det er dermed primært Politiken og Information, som bidrager til den generelle overrepræsentation af journalister. Børsen og BT har omvendt slet ikke trykt nogen debatindlæg med journalister som forfattere. De andre aviser spænder fra en overrepræsentation på en faktor 3,5 i Ekstra Bladet til ca. 14 i Berlingske.

⁵ For 41% af indlæggene i Ekstra Bladet var det ikke muligt at identificere forfatterens uddannelse. Derfor skal resultatet fortolkes med nogen forsigtighed. For de ni aviser samlet set var ukendt-andelen 11,5%.

Akademikere er en uddannelsesgruppe, som bliver overrepræsenteret på tværs af alle aviser (generelt med en faktor 5,2). I Ekstra Bladet optræder akademikere 1,7 gange så hyppigt, som deres befolkningsgruppe tilsiger. De overrepræsenterer dermed akademikere mindst af alle aviserne. Børsen overrepræsenterer akademikere med en faktor 7,6 og er dermed den avis, som overrepræsenterer akademikere mest. Med Ekstra Bladet som undtagelsen, spænder de øvrige aviser mellem en overrepræsentation på ca. 4,5 og 6.

Således er Ekstra Bladet den avis, der repræsenterer erhvervsuddannede og akademikere bedst i forhold til de to gruppers andel af befolkningen. Kristeligt Dagblad er den avis, der underrepræsenterer både erhvervsfagligt uddannede og ufaglærte mest. Politiken er den avis der overrepræsenterer journalister mest, mens Børsen er den avis, der overrepræsenterer akademikere mest.

LÆNGDEN AF DEBATINDLÆG OG FORFATTERNES UDDANNELSESNIVEAU

I 2019-analysen kodede vi også længden af debatindlæggene. Gennemgangen viser, at der er en ret entydig sammenhæng mellem længden af debatindlæggene og uddannelsesniveau. Akademikere og journalister udgør 45,9% af debatindlæg mellem 1 og 100 ord, for debatindlæg mellem 101 og 150 ord udgør de 58,6% af debatindlæggene, mens de er forfattere på 55,2% af debatindlæggene mellem 151 og 300 ord. Akademikere og journalister skriver altså omtrent halvdelen af de korte indlæg på under 300 ord. For indlæg mellem 301 og 500 ord står akademikere og journalister for 78,5% af indlæggene, mens tallet for indlæg over 500 ord er 89,6%. De meget lange debatindlæg er altså helt overvejende skrevet af journalister og akademikere.

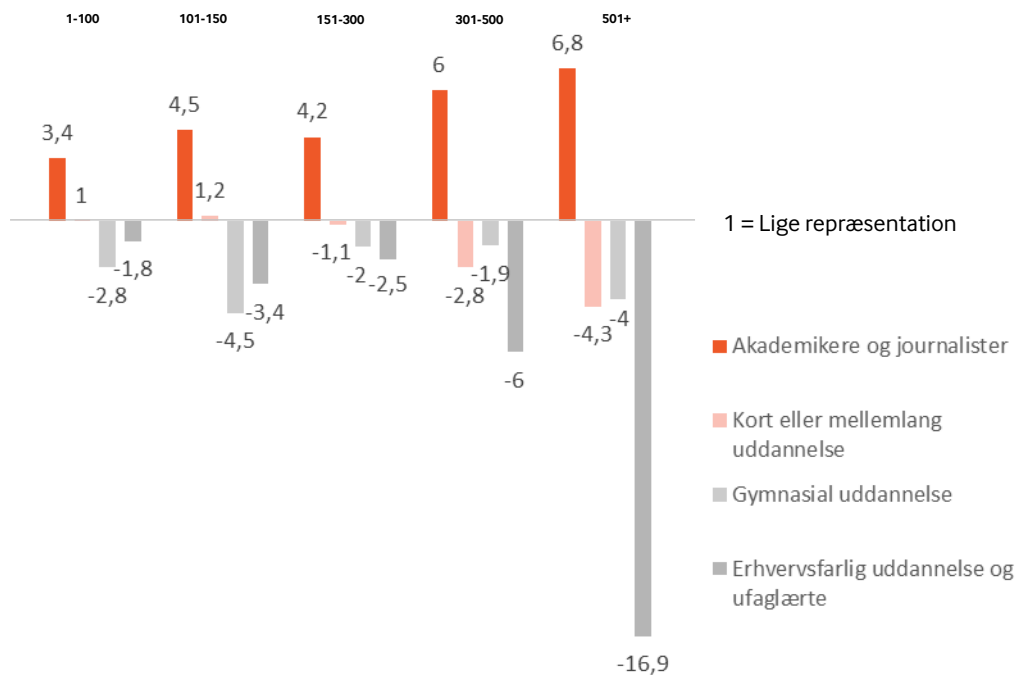
Den omvendte sammenhæng ser vi blandt de faglærte og ufaglærte. De er generelt underrepræsenterede på debatsiderne, og når det kommer til de meget lange indlæg (over 500 ord) optræder de stort set ikke. Kun 3,3% af de lange indlæg er skrevet af faglærte og ufaglærte.

For at vise over- og underrepræsentationen af uddannelsesgrupperne, har vi også udregnet faktorerne for over- og underrepræsentation fordelt på længden af debatindlæggene. Resultatet fremgår af figur 3.

Som det fremgår af figur 3, øges skævheden i repræsentationen af de forskellige uddannelsesgrupper i takt med stigende længde på debatindlæggene. Figur 3 viser, at akademikere og journalister i debatindlæg under 101 ord tilsammen optræder 3,4 gange så hyppigt som deres befolkningsgruppe tilsiger. Journalister og akademikere er altså i mindre grad overrepræsenteret ved debatindlæg under 101 ord sammenlignet med det generelle billede, hvor de optræder 5,2 gange hyppigere end deres befolkningsgruppe tilsiger. Danskere med korte eller mellemlange videregående uddannelser er næsten perfekt repræsenteret i indlæg op til 300 ord. På tværs af alle

debatindlæg er gymnasialt uddannede, erhvervsfagligt uddannede og ufaglærte underrepræsenterede. Erhvervsfagligt uddannede og ufaglærte er mindst underrepræsenteret i de korte indlæg på maksimalt 100 ord. I de længere indlæg optræder de erhvervsfagligt uddannede og ufaglærte langt sjældnere. De er underrepræsenteret med en faktor 6 på indlæg mellem 301 og 500 ord og faktor 16,9 for indlæg over 500 ord.

Figur 3: Over- og underrepræsentation af uddannelsesgrupper i længden af debatindlæg.

Note: For beregninger af tal se fodnote 3. Akademikere og journalister er blevet lagt sammen. Erhvervsfaglig og ufaglært er lagt sammen til "arbejder"-kategori. Lige repræsentation er ved værdien 1.

Sammenligning med 2017

For at sammenligne resultaterne fra 2019 med 2017, har vi for Ceveas gennemgang i 2017 udregnet faktorer for over- eller underrepræsentation for længden af debatindlæg. Billedet af over- og underrepræsentationen af uddannelsesgrupperne i henhold til længden på debatindlæg er generelt det samme i 2017 og 2019. Interessant er det dog, at erhvervsfagligt uddannede og ufaglærte er blevet bedre repræsenteret i indlæg mellem 1 og 100 ord, mens de er blevet dårligere repræsenteret i indlæg over 500 ord.

SÅDAN HAR VI BEREGNET TALLENE

Undersøgelsen omfatter debatindlæg udgivet i den trykte version af dagbladene Berlingske, Jyllands-Posten, Børsen, Kristeligt Dagblad, Politiken, Information, Weekendavisen, BT og Ekstra Bladet.

Vi har tilstræbt at foretage undersøgelsen på samme måde, som vi gjorde i 2017, for at kunne følge udviklingen generelt og i de enkelte aviser. Aviserne og de to perioder, henholdsvis 8/11-14/11-2018 og 9/5-15/5-2019, blev derfor udvalgt med udgangspunkt i Ceveas gennemgang fra 2017.

Ledere er ikke inkluderet i vores undersøgelse, da de typisk er udtryk for avisernes egne holdninger.

Vi har så vidt muligt, opgjort journalister i forhold til uddannelsesbaggrund. En person der arbejder som journalist, men har en akademisk uddannelse, er altså talt med som akademiker og ikke som journalist.

Indlæg med to eller flere forfattere med forskellig uddannelsesbaggrund blev i analyserne talt med to gange. Et indlæg af en journalist og en akademiker indgik således som to debatindlæg skrevet af henholdsvis en akademiker og en journalist. Vi har gennemgået 1004 debatindlæg, hvoraf 58 har to eller flere forfattere. Der var dermed i alt 1131 observationer.

Hvis forfatterens uddannelsesmæssige baggrund ikke var angivet eller kunne bestemmes ud fra indlæggets by-line, har vi søgt at bestemme uddannelse via søgninger på Google, Facebook og LinkedIn. Dette nedbragte andelen af forfattere med ukendt uddannelse fra 38% til 11,5% i 2019.

For at finde befolkningens sidst gennemførte uddannelse i Danmark har vi brugt grupperingen fra Danmarks Statistik. Fra databasen HFUDD10 er grupperingen forgået således at:

- Akademisk uddannet: Bacheloruddannet, H60, Lang videregående uddannelser, H70, og Ph.d. og forskeruddannelser, H80.
- Journalistisk uddannet: Medier og kommunikation, H5024.
- Kort eller mellemlang videregående uddannelse: Mellemlange, H50, og korte videregående uddannelser, H40, fratrukket H5024.
- Gymnasialt uddannet: Gymnasiale uddannelser, H20.
- Erhvervsfagligt uddannet: Erhvervsfaglige uddannelser, H30.
- Ufaglært: Grundskole, H10.

Kodningen af uddannelsesniveau har involveret et skøn. Hvis jobtitel fx fremgår af by-linen på et debatindlæg, skønnes der over, hvilket uddannelsesniveau forfatteren har. I 2019 er kodningen foretaget af den samme person, hvorfor skønnet vurderes at være konsistent.

Længden på debatindlæg er inddelt i kategorierne:

- 1-100
- 101-150
- 151-300
- 301-500
- 501+